

MEDICiNSKA PSYCHOLOGIE

Фісіна Н.Г., ст.викл. Каткова Т.А.
*Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Останнім часом у нашому суспільстві помітні зміни у ставленні до навчання, виховання й адаптації дітей-інвалідів. Цьому великою мірою сприяє активність громадських об'єднань, батьків, які добре усвідомлюють проблеми своїх дітей, ставлять перед державою і допомагають розв'язувати конкретні завдання.

Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що на сьогоднішній день приділяється недостатньо уваги психологічному стану батьків, який безпосередньо впливає на стан дитини, і є досить важливим у її загальному розвитку.

Ціль даної роботи засновується на тому, щоб донести батькам особливих дітей правильне розуміння суті порушення здоров'я і особливостей розвитку, навчити їх відділяти причину від наслідку, и тим самим допомогти їм правильно організувати виховання дитини.

Традиційно проблеми сімей, які виховують дітей з особливими потребами, розглядають винятково через призму проблем малюка. У більшості випадків допомога обмежується консультаціями з питань навчання та виховання. Але при цьому випускається з поля зору дуже серйозний аспект - емоційний стан самих батьків. Для того, щоб допомогти їм, важливо спробувати зрозуміти, що відбувається з людиною, коли її дитини встановлюють інвалідність, як це впливає на життя [1, с 188].

Простежуючи переживання батьками трагедії народження неповносправної дитини, різні дослідники (Райт, Дуккан, Дрокар) дійшли висновку про закономірну зміну їхніх емоційних станів на шляху до адаптації.

Шок - найперша реакція на усвідомлення горя. Стан шоку надто тяжкий. Він може тривати довго, людина підсвідомо шукає стабільності. Приходить сумнів: може, не все так погано, бувають помилки, потрібно все перевірити. Це означає новий етап усвідомлення біди.

Заперечення - віра у зцілення, помилковість діагнозу. Починається тривале і виснажливе мандрування від лікаря до лікаря, а далі до знахарів, екстрасенсів із надією знайти чудо, яке зробить дитину здоровою.

Психологи виокремлюють у цьому періоді почуття провини, гніву, сорому. Почуття самотності, втома від постійного і безуспішного пошуку способів зцілення дитини, виснажливий догляд за нею і зречення від усіх власних потреб та інтересів-усе це провокує депресію у батьків.

Депресія - почуття пригніченості, воно є завершальним у послідовній зміні емоційних етапів, які є неконструктивними, бо свідчать про неприйняття батьками нової реальності [4, с 14-15].

За цих обставин складається вкрай несприятлива ситуація для розвитку дитини.

На успішне подолання батьками різних деструктивних станів спрямовані різні форми психологічної роботи з ними: індивідуальне консультування та групова робота (семінари, ігри).

Світовий досвід допомоги таким батькам показує, що найбільш цілющим для них є середовище людей з такими самими проблемами. Тут вони, не боячись нерозуміння, осуду, можуть виговоритися, розслабитись, відпочити, вирішувати спільні проблеми, поділитись досвідом.

Основні напрями роботи центру у взаємодії з батьками:

- створення батьківського клубу;
- ~ інформаційне забезпечення;
- допомога в пошуку адекватних способів подолання труднощів, своїх прихованих ресурсів;
- диференційована психолого-педагогічна підтримка.

У процесі виховання та догляду дитини ви маєте бути уважними, спостерігаючи за відповідністю (чи невідповідністю) психофізичного розвитку її віку; відстежувати своєчасність проходження основних етапів розвитку.

Зверніть увагу на емоційний розвиток дитини. Якщо в її поведінці вчасно не формуються такі яскраві вияви емоційного розвитку або, навпаки, надмірна збудливість, - це має насторожити вас. Не розцінюйте ці тривожні тенденції як прояв особливого характеру малюка [5, с 67].

Ви, як батьки, маєте правильно розуміти суть порушення дитини, а також відповідні особливості її розвитку. Якщо ви, а також інші члени родини, залучені до процесу виховання, чітко уявлятимете, що саме призвело до відхилень від нормального розвитку, що в цьому випадку є причиною, а що -наслідком, то зумієте правильно організувати виховання [2, с 240].

Поведінка дитини інколи буває дивною і непередбачуваною. Справді, вона ще не вміє керувати своїми емоціями, зокрема і негативними. Спричинювати таку поведінку може:

1. Переживання гострого дискомфорту, наприклад, якщо перервано улюблену гру, найімовірніше дитина виразить свій протест криками і діями (відмовиться віддавати предмети, іграшки). Тож не слід без нагальної потреби силою відривати дитину від гри, якою вона захоплена.

2. Емоційне перенасичення. Дитина намагається своїми діями дозувати емоційно насичену інформацію. Тоді слід негайно зупинитись і не наполягати на своїх діях.

3. Дитина своїми діями може намагатись підвищити собі настрій, при цьому надто збуджується, втрачаючи контроль над поведінкою. Завдання дорослого в цьому випадку - організувати гру, яка нібито пояснить дивну поведінку дитини, «легалізує» її.

4. Дитина виплескує негативні емоції, намагаючись звільнитись від напруження. Дорослий має допомогти впоратись із цим станом, навчити виходити з нього.

5. Найскладніший випадок - коли причину поведінки зрозуміти неможливо: дитина раптом починає поводитись дивно, хоча мить тому була спокійна. Дійте по ситуації: спробуйте переключити її увагу (наприклад, погладьте по спинці чи запропонуйте улюблену гру тощо) [3, с 12].

Зазвичай, в сім'ях, які виховують дітей з особливими потребамизрозглядаються виключно проблеми самих дітей, проте з уваги випускається такий важливий аспект, як емоційний стан батьків. Для успішної адаптації особливої дитини у навколишньому світі, важливо приділяти увагу їх психічному стану і здоров'ю. Найбільш ефективним для подолання деструктивних станів є середовище людей з такими самими проблемами. Різноманітні центри, об'єднання допомагають людям, які опинились в цій ситуації позбутись почуття приреченості і безнадії. Не менш важливим у процесі розвитку дитини є правильне розуміння родиною її стану, яке сприяє гармонійному розвитку дитини.

Література:

1. Іванова І.Б Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів/І.Б. Іванова - К.: Логос, 2000. - С 188.
2. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем. Методичні рекомендації працівникам реабілітаційних центрів / За ред. Т.Д. Ілляшенко; [автори: Гриценок Л.І., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г., Романенко О.В., Скрипка Н.С.]. - К.: Духовна вісь, 2009. - С 240.
3. Ньюмен С. Игры и занятия с особым ребёнком: Руководство для родителей / С. Ньюмен. - М.: Теревинф, 2009. - С. 12.
4. Северенчук Н. Психокорекційна робота з матерями дітей з особливими потребами / Н. Северенчук // Дефектолог. - К.: Вид. дім «Шкільний світ», 2007. - № 3. - С. 14-15.
5. Янушко Е. Игры с аутичным ребёнком: Практическое пособие для психологов, педагогов и родителей / Е. Янушко. - М.: Теревинф.. 2012. - С. 67.